

Gerapporteerde onveiligheid door homojongeren vergeleken met heterojongeren

empowerment lifestyle services

vinkenstraat 116 a
1013 jv amsterdam

t/f 020 421 32 06
m 06 53 862 958

info@empower-ls.com
www.empower-ls.com

Homojongeren zesmaal zo onveilig op school

Homo- en lesbische tieners voelen zich twee- tot zesmaal zo onveilig op school als de gemiddelde scholier. Dit blijkt uit een onderzoek van Empowerment Lifestyle Services en in het homojongerenmagazine Expreszo.

De resultaten van het Expreszo/Empowerment onderzoek zijn shockerend. Homoscholieren durven 3 maal zo weinig voor hun mening uit te komen, durven zich 3 maal zo weinig vrij te bewegen op school en voelen zich 6 maal zo onveilig op school als de gemiddelde tiener. Gezien het feit dat de tieners (die de enquête invulden via de website van Expreszo) een gemiddeld hoger opgeleide en wereldwijze groep vormen, mogen we aannemen dat de werkelijke situatie nog ernstiger kan zijn.

Voor Tweede Kamerlid Boris Dittrich (D66) zijn de cijfers aanleiding om vragen te stellen aan staatssecretaris Vliegenthart. Daarin vraagt hij met name of het Ministerie van Onderwijs zo langzamerhand niet beleid moet gaan maken om deze problemen aan te pakken. Tot nu toe weigeren het ministerie en de meeste schoolbesturen aandacht te besteden aan specifieke misstanden rond homoseksualiteit op scholen, omdat dit de autonomie van scholen zou aantasten en omdat men het probleem niet ziet. Uit het nu gepubliceerde onderzoek blijkt echter ook dat homo- en lesbische scholieren die klagen over homodiscriminatie zelden serieus genomen worden door schoolleiders. Het is dus geen wonder dat scholen geen problemen "zien".

De eerste vergelijking van homoscholieren met heteroscholieren

In april meldde Empowerment Lifestyle Services dat vanuit de homobeweging verbaasd was gereageerd op het bericht dat de veiligheid in het onderwijs stabiel is gebleven sinds 1993. Tot deze conclusie kwam Ton Mooij van het ITS in het rapport "Veilige scholen en (pro)sociaal gedrag in het voortgezet onderwijs".

Omdat deze cijfers niet representatief leken voor homo- en lesbische scholieren, besloten het homojongerenmagazine Expreszo en Empowerment Lifestyle Services een eigen onderzoek te doen. Expreszo zet elke maand een enquête op haar website, die meestal door enkele honderden homo- en lesbische jongeren wordt ingevuld. In samenwerking met Empowerment zette Expreszo in mei vragen op het net over veiligheid op school. Door de cijfers naast elkaar te zetten, ontstond de mogelijkheid om in Nederland voor de eerste keer de beleving van veiligheid van homo- en heteroscholieren te vergelijken.

Veiligheidsthermometer

Een deel van deze vragen is overgenomen uit het ITS onderzoek. Deze serie vragen staat bekend als de "veiligheidsthermometer" en bevat stellingen als: "Ik voel me op school veilig genoeg om... mezelf te zijn, mijn mening te geven, te kiezen en doen wat ik wil, te gaan en staan waar ik wil", en: "Ik voel me veilig... in de klas, op school, op het schoolplein..". De

scholieren kunnen hun veiligheidsgevoel per vraag scoren op een 6-punts schaal die loopt van "altijd" tot "nooit". In de vragen op de Expreszo site is één aspect aan de vragen veranderd: bij elke stelling werd "als homo" toegevoegd, dus bij voorbeeld: "Ik voel me als homo veilig in de klas".

Expreszolezers

Uit eerdere analyses van dit soort Expreszo-onderzoeken bleek dat de respondenten gemiddeld hoog opgeleid zijn, goed bekend in de homoscene en nogal mondig. Dat is niet verbazingwekkend, gezien de werving van respondenten via internet. We hebben dus te maken met een niet volledig representatieve groep homojongeren, maar met een wat meer mondige groep.

Aan dit scholierenonderzoek deden 455 mensen mee, 73% jongens en 27% meiden. 74% noemde zich homo of lesbisch, 9% hetero, 18% bi en 6% wilde geen etiket. De gemiddelde leeftijd was 18. De jongste deelnemer was 12 en de oudste was 29. 70% van de deelnemers was jonger dan 18. 94% volgt op dit moment een opleiding en 70% daarvan zit op de middelbare school.

Een groot gevoel van onveiligheid

In het ITS onderzoek zeggen scholieren zich in 6% van de gevallen nooit, bijna nooit of alleen soms veilig genoeg te voelen om zichzelf te zijn, tegen 35% bij Expreszo. Dit is een enorm verschil.

Voor je mening uitkomen

In de veiligheidsthermometer zat een vraag over geloof: Scholieren uit het ITS onderzoek zeggen zich in 24% van de gevallen nooit, bijna nooit of alleen soms veilig te voelen om voor hun geloof uit te komen.

- ☐ 61% komt er niet voor uit,
- ☐ 48% durft geen mening te geven

Aan de Expreszolezers vroegen we niet naar hun geloof, maar naar of zij zich veilig voelen om voor hun homoseksualiteit of biseksualiteit uit te komen. Maar liefst 61% voelt zich nooit, bijna nooit of alleen soms veilig genoeg om voor hun homoseksualiteit uit te komen en 72% voor biseksualiteit.

Scholieren in het algemeen zeggen zich in 12% van de gevallen nooit, bijna nooit of alleen soms veilig te voelen om hun mening te geven, tegen 48% die als homo geen mening durft te geven bij Expreszo. Of andersom geredeneerd: scholieren durven in 89% van de gevallen altijd, meestal of vaak voor hun mening uit te komen, tegen 52% van de Expreszolezers die wel eens voor een "homo" mening durven uit te komen. Het lijkt er dus op dat de vrijheid van meningsuiting door homoseksuele scholieren ernstig is beperkt door het gevoel van onveiligheid.

Van alle scholieren zegt 12% zich zelden of nooit veilig te voelen om te doen of te kiezen wat zij willen, tegen 49% van de homo- en lesbische scholieren.

Vrije beweging homoscholieren ernstig beperkt

Ook het gaan en staan van homoscholieren lijkt beperkt door het gevoel van onveiligheid in verband met hun seksuele identiteit. Zij voelen dat zij in 43% van de gevallen niet vrij kunnen bewegen, tegen 14% van de scholieren in het algemeen. Van alle scholieren voelt 7% zich alleen soms of zelfs nooit veilig op school, tegen 43% van de homo- en lesbische tieners. Dit beeld zien we ook terug als we naar de veiligheid op specifieke plaatsen informeren. 7% van alle scholieren voelt zich geregeld onveilig in de klas, tegen 35% bij Expreszo. In de overblijfruimte is het 9 tegen 42% en op het schoolplein is het 10% tegen 43%.

School bijna drie maal zo onveilig als de rest van de omgeving

Het gevoel van onveiligheid heeft duidelijk negatieve consequenties voor de sociale participatie van homo- en lesbische tieners.

De helft niet open op school

Uit de resultaten blijkt dat 55% van de homoscholieren vindt dat medescholieren niet mogen weten dat ze homo of lesbisch zijn. Van meiden mag dit nog minder dan van jongens (66 tegen 51%). Op religieuze scholen is het met 59% nog wat slechter dan op openbare scholen (51%).

Buiten school meer openheid

Dat de school onveiliger is dan daarbuiten blijkt al het feit dat slechts 19% van de homoscholieren in de directe omgeving zijn of haar seksuele voorkeur verbergt. Dat is dus bijna drie keer zo veel.

Als medescholieren er rechtstreeks naar zouden vragen, zegt slechts 54% dat ze het aan zouden durven om 'het' in de klas te vertellen.

Volgens 57% van de homo- en lesbische jongeren hebben zij het zwaarder in het onderwijs dan andere minderheden.

Veel discriminatie, gelukkig relatief weinig hard geweld

Schelden

Van de Expresszolezers zegt 88% wel eens uitgescholden te zijn voor homo. Het is niet helemaal duidelijk of dit getal mag worden vergeleken met de 14% van alle (door het ITS ondervraagde) scholieren die zegt wel eens gepest te worden.

Slaan

Van de homojongeren zegt 8,6% (en 10% van de homojongens) wel eens, vaker of regelmatig geslagen te worden wegens hun homoseksualiteit. In het ITS onderzoek zegt 6% van de scholieren dat "wel eens geweld tegen ze is gebruikt". Dit lijkt op het eerste gezicht geen groot verschil te zijn. Het is ons onbekend in hoeverre geweld naar bepaalde leerlingen systematisch voorkomt. Uit de Expresscijfers blijkt echter dat 3% van de homojongeren zegt dat geweld tegen hen wel vaker of zelfs regelmatig voorkomt. Dit sluit aan op de bevindingen van de Inspectie, die in 1998 concludeerde weinig meldingen van homodiscriminatie te krijgen, maar dat de meldingen die men kreeg, wel meer ernstige gevallen waren.

Laks optreden door schoolleidingen

Het is zorgelijk dat volgens 60% van de Expresszolezers door de schoolleiding zelden of nooit tegen homovijandig geweld wordt opgetreden, terwijl het vergelijkbare percentage uit het ITS onderzoek 33% is. Homodiscriminatie lijkt nauwelijks serieus te worden genomen door schoolleidingen: het blijkt dat 60% van de homojongeren meent dat zelden of nooit tegen homodiscriminatie wordt opgetreden op school, tegen 30% in het ITS onderzoek (waar niet gespecificeerd wordt naar welke vorm van discriminatie). Het lijkt erop alsof er twee keer zo laks wordt optreden tegen homogeweld en discriminatie als tegen geweld en discriminatie in het algemeen.

Controle op regels laat te wensen over

De controle op regels ten aanzien van homoseksualiteit lijkt rampzalig ten opzichte van handhaving van regels in het algemeen. Volgens het ITS vindt 31% van de scholieren dat zij zich nooit, bijna nooit of slechts soms veilig voelen omdat de school de regels handhaaft, tegen 56% van de homoscholieren.

Homotieners verwachten weinig hulp

Van de homoscholieren zegt 50% dat de schoolleiding nooit of alleen soms helpt als je een hulpvraag hebt, tegen 29% van de scholieren in het algemeen. Alleen als ze met een zeer gerichte vraag komen, kunnen ze evenveel hulp verwachten als medescholieren. Iets minder dan 50% van de homotieners wordt geholpen als ze met een gerichte vraag komen, wat ongeveer overeen komt met de 53% van het percentage onder scholieren in het algemeen. Omdat homo- en lesbische tieners vaak niet voor hun identiteit en mening durven uitkomen, zal het voor hen vaak moeilijk zijn om met gerichte vragen te komen.

Homotieners merken niets van voorlichting

Voorlichting zou een belangrijk middel kunnen zijn om vooroordelen te corrigeren. Maar daar lijkt tot nu toe weinig van terecht te komen.

Seksuele voorlichting

Volgens de Expresszolezers wordt op 40% van de Nederlandse scholen geen seksuele voorlichting gegeven. Dit idee spoort overigens helemaal niet met gegevens uit ander onderzoek naar seksuele vorming. Volgens divers ander onderzoek waarin docenten worden ondervraagd (bijvoorbeeld van Anne Kersten uit 1994) besteedt circa 88% van de scholen aandacht aan seksuele vorming. Ook menen de homoscholieren dat er op slechts 48% van de scholen waar seksuele voorlichting wordt gegeven, aandacht wordt besteedt aan homoseksualiteit. Ook dit klopt volgens Anne Kersten niet. Volgens leerlingenbegeleiders in het onderzoek van Anne Kersten besteedt 69% van de scholen aandacht aan homoseksualiteit. Homoseksualiteit zou volgens hen in circa 26% van de schoolwerkplannen staan.

Voorlichting over homoseksuele gevoelens

Als er al aandacht is voor homoseksualiteit, zo stellen de homo- en lesbische scholieren, dan is die in 54% van de gevallen alleen op geslachtsziekten gericht. Anders gaat het meestal over discriminatie. Op slechts 37% van de scholen waar seksuele voorlichting wordt gegeven en homoseksualiteit ook aan bod komt, is er ook aandacht voor het homoseksuele gevoelsleven. Het maakt daarbij niet uit of je op een school zit met een religieuze grondslag of niet. Al met al merken de homo- en lesbici op 7% van onze scholen iets van voorlichting over homoseksualiteit als gevoel. Dit steekt scherp af tegen de mening van docenten in het onderzoek van Kersten, die stellen dat hun scholen binnen seksuele vorming in 71% van de gevallen aandacht voor homoseksualiteit hebben, en binnen aids-preventie in 63% van de gevallen.

Er gaapt dus een kloof tussen de inschatting van scholieren en docenten. Onze conclusie is dan ook dat scholen beweren dat zij van alles doen, maar dat homo- en lesbische scholieren er weinig van merken.

Amsterdam: Empowerment Lifestyle Services, 2001

info@empower-ls.com

Dit onderzoeksverslag werd eerder gepubliceerd in *Feit & Vooroordeel*, jaargang 1, nummer 10, 20 juni 2001